

БЪЛГАРИЯ – МОЯТА ДРЕВНА И МЛАДА РОДИНА

Боряна Младенова Михайлова
ДГ „Брезичка“, гр. Враца

BULGARIA – MY ANCIENT, YET YOUNG HOMELAND

Boryana Mladenova Mihailova
Brezichka Kindergarten, Vratsa

Abstract: Every teacher knows that raising a pupil is a constant exchange of thoughts and feelings between the teacher and the children. Somewhere in the process of this exchange it happens that the teacher feels the spark of the national feeling in the pupils' souls, so he must support it with the relevant knowledge in order to ignite and intensify the feeling.

The education of a worthy citizen of his country is one of the leading tasks of the preschool education. Its essence consists of the creation and implementation of a well-thought-out system of pedagogical actions, aimed at the formation of a civic consciousness and feelings in the child.

The main goals in my work with the children in the group „Flame“ of kindergarten „Brezichka“ in Vratsa was to get them acquainted with the concept of the Motherland in a suitable format, to instill in them a sense of pride for their country, a desire to actively participate in public life and last, but not least – in the preservation of the Bulgarian language.

Keywords: homeland, bulgarian historical figures ,great bulgarians, ruler, Bulgarian history, patriotic upbringing

*От векове за векове не може нищо да ни спре!
Чеда сме на прославен род, наречен български народ!
Явор Кирин*

Всеки учител знае, че възпитанието е непрекъснат обмен на мисли и чувства между учителя и децата и там някъде в процеса на този обмен се случва той да усети искрицата на националното чувство в душите им, да я подкрепи със съответното знание, за да я разпали и усилва.

Патриотичното възпитание е процес на формиране на съзнателен човек, който обича родината си, земята, където е роден и расте, горд от историческите постижения на своя народ и неговата култура. Това започва в семейството и подпомогнато от детската градина и училището формиране на самосъзнание и национална принадлежност. *Изграждането на достойни граждани на своята страна е една от водещите задачи на предучилищното образование. Същността му се състои в създаването и осъществяването на добре обмислена система от педагогически действия, насочени към формиране на гражданско съзнание и чувства у детето.*

Целта на настоящата разработка е да се сподели добра педагогическа практика. Работата с децата в група „Пламък“ на детска градина „Брезичка“ гр. Враца бе насочена към запознаване с концепцията за Родината, да се внуши чувството на любов към историята и културата на нашата страна, и съхраняване на българщината.

Идеята да се формират познания в децата за историята на нашия народ се зароди след прочит на стихотворение на Явор Кирин „От векове за векове“. Аз обичам България и нейната история. Провокирана от любовта си към нея и нейното славно минало реших да предам плам и обич на своите възпитаници и да се посея в тях семенцата на любов към род и родина. Обсъдих идеята си с родителите. Те одобриха предложението и ме подкрепиха.

Осъществяването на замисления проект включваше няколко етапа: предварителна подготовка, основен етап и заключителен етап.

I. Предварителна подготовка

Работа започнах с проучване на проблема и разработване схема на действие – поставяна на цели и задачи, организиране на образователната среда, намиране на подходяща информация и преработване в достъпен вид, последователност, време за реализиране.

Цел: Формиране на национална идентичност за принадлежност към българската общност.

Задачи:

- Запознаване с личности и събития от българската история.
- Формиране на елементарни исторически знания.
- Възпитаване на патриотично чувство и родолюбие, гордост и уважение към предците ни.
- Възпитаване еталони на общочовешки добродетели по примера на българските исторически личности.

Очаквани резултати:

- Децата да получат разширени представи за род и родина.
- Да проявяват гордост от исторически факти за славното минало.
- Да демонстрират уважение към личностите и делата на българските владетели и великите българи.

Използвани методи: нагледни и словесни.

От съществено значение за осъществяване на дейността бе намирането на подходящи материали за изработването на презентации, сцени от исторически игрални филми. Онагледяването бе изключително важно за привличане и задържане на вниманието, да заинтригува и подтикне към желание за научаване на факти и събития от българската история. Оформих кът по родолюбие, в който се осъществяваше запознаването с делата на български владетели и личности чрез техни портрети, разглеждане на енциклопедии, презентации, провеждаше се и съвместно гледане.

II. Основен етап

За да поставям децата във въображаема ситуация им предложих да станат пътешественици и да се върнат назад във времето още преди техните прабаби и прадеядовци да са се родили. Те ще пътуват със специален апарат наречен „машина на времето“ и с него ще се връщат обратно в настоящето.

Децата се запознаха с първия владетел на прабългарите – Хан Кубрат и името Велика България. Разгледахме картини от живота и бита на прабългарите. С интерес слушаха легендата за снопа пръчки и повелята на хана към неговите синове. Чрез съвместно гледане¹ проследиха пътя на прабългарите към тяхната нова земя и колко е бил труден. Децата бяха впечатлени от начина по който българи и славяни са воювали – криенето в блатата, препускането на конницата, използваните хитрости да примамят враговете [1-3].

Хан Крум: Децата се запознаха с неговите закони, защо са създадени и как са изпълнявани. Интерес предизвика легендата за чашата направена от черепа на византийския император [1-3].

Цар Борис: Децата научиха как и защо този владетел е приел християнството както и учениците на Кирил и Методий – за да живеят българите спокойни и да имат книжнина. Говорейки за учениците, децата си припомниха за делото на солунските братя – създаването на азбуката. Интересно за тях беше как са изглеждали първите букви и името им – глаголица. Разбраха защо буквите, които сега се използват, се наричат кирилица и кой има заслуга затова [2-4].

Цар Симеон: Възхищение у децата предизвика картата на България по време на неговото управление – голяма територия и граничеща на три морета. Разбраха, че освен велик пълководец е и бил и владетел, който искал българите да имат свои книги и да се обучават в четене и писане [1-3].

Цар Калоян: Децата добиха представа за силата на този владетел да опазва земите на Българското царство и как е постъпил с големия си враг Балдуин, който е мислел зло на българския народ и земя [1-3].

В дейностите включих периода на османското владичество. С децата говорихме за живота на българите през този дълъг период от нашата история. Самите те търсеха материали, разглеждаха енциклопедии и картини, споделяха впечатления от гледани филми. Запознаха се с приноса на Паисий Хилендарски за пробуждането на българите за борба с поробителите. Слушаха за хайдутството¹, научиха имена на бележити възрожденци и борци за свобода. Акцента беше върху живота и дейността на Васил Левски и Христо Ботев [5].

За Васил Левски си припомниха как е организирил комитети и подготвял българите за борба за освобождение. За Христо Ботев разбраха, че освен борец за свобода е и поет. Проследиха пътя му от кораба „Радецки“ до неговата гибел в подножието на Врачанския балкан. Осъществихме едnodневна екскурзия до град Козлодуй.

Всеки ден по време на утринна среща с децата припомняхме и затвърдявахме наученото до момента. В процеса на заниманията разясних значението на някои думи: патриот, родолюбец, ювиги, хан, книжнина, четмо и писмо, хайдутини, отечество, род и други. Слушаха стихотворения и разкази на историческа тематика както и подходящи музикални произведения.

III. Заключителен етап

В заключение могат да се направят следните изводи:

- Осъществяването на дейностите формира чувство на принадлежност към род и Родина, морални качества и навици в поведението на децата, повиши интереса им към българското, пробуди у тях гордост и любов към родната България.
- Целенасочената работа по проекта за патриотичното възпитание на подрастващите съдейства за цялостното развитие на децата и за полагане основите на историческата ни памет.
- Като естествен завършек на проекта представихме наученото пред родителите и обществеността на град Враца под формата на концерт за 3-ти март Децата осъзнаха важноста на предстоящия концерт и че този ден /3-ти март/ е важен за България и българите. След събиране и подбор на подходящи текстове и музикални произведения разработих сценарий, който предлагам.

СЦЕНАРИЙ ЗА ТЪРЖЕСТВО ПО СЛУЧАЙ 3-ТИ МАРТ ЗА ПОДГОТВИТЕЛНА ГРУПА

Влиза дете /по-малко на възраст от останалите /и носи книга.

Д /братче/: Лили /или друго име според избраното дете/, виж какво намерих на тавана – тази книга /показва/. Не прилича на моите книжки!

Д /сестра/: Хайде да я разгледаме.

Разтварят книгата и разглеждат.

Д /братче/: Виж тук има войници! Какво пише? Това книжка с приказки ли е?

Д /сестра/: Тук пише за България.

Д /братче/: Коя е България? Разкажи ми за нея.

Д /сестра/: България е нашата Родина. Ела с моите приятели ще ти разкажем една приказка наречена България.

Двете деца сядат до останалите деца.

Д /сестра/: Имало едно време.....

1/ Звук на рог. Пуска се видеоклипа. Децата запяват /или рецитират/:

„Иде конница свещена екне цялата вселена, рог изсвирва в мрака глух.

Духа вятър, топъл вятър, войните опъват шатър, сваля шлема Аспарух.

Лети, лети велико време, напред, напред юнашко племе!

България се ражда, България е жажда за слънце, за живот.“

2/ Влиза Аспарух /дете/, носи меч и щит.

Д /Аспарух/: Аз съм Хан Аспарух – владетел на българите. Син съм на Хан Кубрат. Аз и моите братя израснахме в ханството Велика България. Преди да издъхне Хан Кубрат ни повели да не се разделяме, да бъдем заедно и ще бъдем непобедими. Но ние не се вслушахме в съвета му и всеки от нас със част от народа ни/ българите/ пое по свой път, а враговете ни унищожиха Стара Велика България. Аз поведох моят народ да търсим нова земя, нов дом, защото народ без държава е обречен да изчезне. Съдбата превърна моите българи в скитници. Много лета и зими вървахме, много земи прекосихме – път белязан с много мъка. И стигнахме до тази прекрасна земя. Когато видях широките равнини, високите планини, тучните пасища аз реших: Тук ще бъде България! И нека тези, които идват след нас и носят нашето име я пазят! Казах!

Когато детето Аспарух казва последните две изречения изважда меча и докосва с него земята /пода/.

3 / Децата запяват / рецитират, видеото продължава.

Блясва огън в нощ дълбока, пламва в равнина широк,

меч прабългарин кове.

Звуците ехтят далече, Плиска столица е вече, няма в нея врагове.

Лети, лети велико време. Напред, напред юнашко племе.

България се ражда, България е жажда за слънце, за живот.

4 / Децата сядат. Думи на диктор, който е дете.

Диктор: България е нашата Родина. Тя съществува тук 13 века. В нейните древни простори са звучали песните на Орфей, препускали са тракийски конници, отеквали са стъпките на младия Спартак. Дивната

красота на гордите ни планини, приказните богатства на ширните ни поля завинаги са пленили непокорните ни прадеди и те навеки останали в тези земи.

5 / Думи на дете /две деца / . Слайд с лика на хан Крум.

Д1: И таз земя с дълголетното име България помни победата на Крум над византийците.

Д2: – Хан Крум – законотворец, талантлив военачалник и държавник. Неговото управление преминава в успешни за България войни, с които разширява границите на държавата. Той е първият владетел създавал българските закони, в които имало сурови наказания за провинилите се. Вкоренил у българите чувство за дълг и държавност.

Д1: – Византийския император Никифор нападнал и опожарил столицата Плиска. При отстъпление си византийската войска била унищожена от българите. Хан Крум заповядал да направят, от черепа на убития император Никифор, чаша, обкована със сребро и с нея вдига наздраве в чест на победата.

6/ Слайд с ликовете на Кирил и Методий.

Д1: – Азбуката скъпа ни дариха / за радост те очите просветлиха

И делото на Кирил и Методий / сега по светли пътища ни води.

Д2: – Солунските братя – книжовници, просветители, будители. Създали първата славянска азбука и превели първите славянски книги на езика, на който говорели славяните в България. На тях се дължи създаването на глаголицата и кирилицата, която днес служи за писменост на българите и на много славянски народи. Благодарение на тях и техните ученици България се превърнала в люлка на славянската писменост и култура.

7/ Слайд Княз Борис

Д1: Езичество – отровни са твоите лъжи!

Размислял дълги години / отхвърлил божества

И мечта си в ръка със кръст Борис сменил

Чрез догмите църковни с Европа се сблизил.

Д2: – Княз Борис I – кръстител и обединител на българите. Не бил блестящ пълководец с големи победи на бойното поле, но успява да разшири държавата. Победата, която печели минава над всичко – обединява българи и славяни чрез нова религия. Княз Борис има голям принос за въвеждането и разпространението на българската култура като приема учениците на Кирил и Методий, защото те носят писмеността нужна на българския народ, за да изповядва християнството на свой език.

8/ Музикален фон „Цар Симеон“ /Край Босфора...../Децата може да припяват. Слайд Лика на Симеон.

Д: Цар Симеон Велики – велик просветител, дипломат, пълководец. Издигнал България като военна сила и граничеща на три морета – Бяло, Черно, Адриатическо. Симеоновото царуване е и период на разцвет – страната става средище на културен и духовен живот. Цар Симеон остава в историята с прозвището „Велики“, а неговото управление с определението „Златен век“ не само заради териториалното разширение, а и културния разцвет на страната, което вдъхва увереност и самочувствие на българите.

9/ Слайд Цар Калоян Д1: Тръбен екот се раздава / прах се вдига от чукар

Ето вихром се задава / и победоносни цар.

Свети погледът сурови / на чутовнии властелин

И пред него във окови / император Балдуин.

Д2: – Цар Калоян – смел, твърд, непоколебим. Изключителен военен талант, който го превръща в непобедим пълководец. Добър държавник укрепил държавата. Освободил всички български земи, които Византия поробила. Но нов враг се задал – рицарите /от Западна Европа/ се отправили на поход срещу България. Цар Калоян унищожил армията им в битка и пленил техния император Балдуин.

10/ Думи диктор /дете/

Диктор: – И зори не зорила пет века зората... Но бе Родината в окови, робиня свободата бе. Мълчаха гневни и сурови земя и хора, и небе.

11/ Слайд Паисий Хилендарски

Д1: -Паисий Хилендарски, наричан още отец Паисий, е народен будител и духовник. Като пътуващ монах обикалял близки и далечни селища из цялата българска земя. Навсякъде виждал, че през дългите години турско робство, българите са забравили великото си минало. Така стигнал до извода, че трябва да напише история за своя народ. Събрал стари ръкописи и книги, усамотил се в едни килия...

Д2: Що драскаше той там умислен, един?

Житие ли ново, нов ли дамаскин?

Поличби ли божи записваше там,

Слова ли духовни измисляше сам?

Що се тъй мореше с тоя дълъг труд?

Д1: –и написал „История славянобългарска“.

12/ Музикален фон „Вътър ечи...“. Децата припяват. Слайд Левски.

Д: Героите – те бяха първи във борбата, / където ясна кръв димя,

И паднаха за свободата / на тази българска земя.

Д1: Залюляла майка люлка не видяна / да порасне в нея сан като Балкана,

После го заклела скрито зад завеси :

Днес Васил си само, утре да си Левски.

Д2: – Васил Левски, роденият да бъде герой на България. Наречен още Апостолът на свободата, защото обикалял българските земи и подготвял народа за борба срещу враговете – турците.

Д1: През студените нощи той бродел ту като свещеник,

ту като прост въглищар, търговец, я мелничар.

За въстание готвел народа / за свободна република без цар.

Д2: – Понасял най-тежките природни условия и опасностите, защото обичал България и искал да я види свободна.

Д1: Криели го дебери, пещери, скали. / Пазели го зверове, орли.

Край Къкринското ханче Левски бил заловен.

В съда заявява: „Ако печеля, печели цял народ, ако загубя, губя само себе си.“ / произнася се от всички деца /.

13/ Слайд Христо Ботев

Д1: И днес Балкана все още разказва / за храбрия поет, повел дружина

През хайдушки пазви / и паднал в бой като орел.

Д2: – Христо Ботев – български национален герой, борец за свобода и поет. Възпитан в любов към Отечеството. Тази любов блика в неговите стихове и в желанието му България да се освободи от робство. Той става войвода на чета, с която тръгва на борба. Христо Ботев загива за свободата на България под връх Околчица във Врачанския балкан пронизан от куршум.

Д1: Ала за Ботевите песни / куршуми нямал е врагът

И все тъй крилати и чудесни / и днес в душите ни звучат.

14/ Слайдове „Красива България“ с картини от България / отварят се до края на тържеството/.

Думи на диктор /може и дете/

Диктор: Историята помни много. Помни жестокостите в миналото. Помни саможертвата и битките. Помни храбростта и силния дух на онези, що проливаха кръвта си в името на нашето отечество.

Д: Земята, която най- много обичам / и нейното име с трепет изричам –

Това е България – моята родина.

Стихотворение „Нашата земя“ от Магда Петканова.

Д: Пронизва слънцето простора / и над дъбравата клони,

и тя е като тежък кораб / закотвен в твоите дълбини.

И както тъмната дъбрава / така сред твойта древна степ,

Един народ, земя корава / забил е корените в теб.

Д: Орачът радостно нагазва / да сее плодните бразди,

И буди в сънната си пазва / праха на славните деди.

Дълбоко в теб клокочи нощем / шуми подземната вода,

И вятърът разнася още / ек от прабългарска езда.

Д: С еднаква обич ти обгръщаш Земя от пръст, метал и камък –

човек / мъртвец/ и зърно, и живот. еднаква ти си всеки миг,

И ти земя – една и съща но със коравия ти залък

различен даваш всеки плод. расте един народ велик.

Стихотворение „България“ от Георги Джагаров.

Д: Земя, като една човешка длан. / Но по-голяма ти не си ми нужна.

Щастлив съм аз, че твойта кръв е южна,

че е от кремък твоя стар Балкан. И

Какво, че виха вълци и чакали / из твоите полета и гори?

С онези, които бяха с теб добри / ти бе добра, но злите непожали.

Д: Земя, като една човешка длан. / Но счупи се в тази длан сурова
 Стакана с византийската отрова / и кървавия турски ятаган.
 Земя, като една човешка длан. / Но ти за мен си цяло мироздание,
 Че аз те меря не на разстояние, / а с обич от която съм опиянен .

Музикален фон: песен „Де е България“. Децата пеят.
 Стихотворение „Моята страна“ от Димитър Панталеев.

Д: Там, дето Дунав лудо тича / из дунавската равнина
 И в Черното море се втича / от стари древни времена.
 Там дето Добруджа люлее / узрели златни класове и вее
 свободни, горди знамена – / о, там е моята страна.

Д: Там, дето се издига Рила, / накичена с венци от сняг
 Там, дето люлка лекокрила / лети край морския ни бряг.
 Там, где Пирин от скръб белее / и Струма легендарна пее
 Из своята плодна равнина – / о, там е моята страна.

Д: Там, дето в гробове прогнили / лежат деца и прадеди
 Загубили юнашки сили / във робство, мъки и бедни.
 Там, гдето чух езика роден / език свещен, любим, свободен
 И зърнах пръв път светлина – / о, там е моята страна.

Д: Аз съм наследникът, законно признат,
 Признат от времето за негов роднина.
 Аз съм богат, много богат / имам богатство на име Родина.

Д: БЪЛГАРИЯ! Аз казвам името ти кратко / и зная колко си голяма,
 Като прегръдката на татко, / като усмивката на мама.

Д: На картата ти си малка – / голяма си в сърцето,
 Най-хубава в очите, / най-сладка под небето.

Д: Моя българска родино ,
 Аз обичам твойто слънце / дето стопля всяко зрънце,
 твоите гори красиви / и сърничките игриви.

Д: С твойта хубост се гордея / и за нея песни пея.
 Нека всичко да е синьо / твоето небе Родино.

Стихотворение „Българийо, обичам те“ – текст: Донка Кацарова

Д: Родината започва от бащиния дом / от ласката на майчините песни,
 От дявовата пушка, пращявия кон, / от бабините приказки чудесни.

Д: Родината е цвете и полет на орли, / морето, небосвода, планините,
 Реките, езерата, хайдушките скали, / Балканът и житата в равнините.

Д: Родината се слави със златни върхове / те в бъдещето пътя ни огряват.
 Гордея се с древни, велики родове / и българин завинаги оставам.

Песен „България“ / Българийо, родино мила.../ Децата я изпълняват.

Думи на диктор /учител/: Българийо, ти идеш от дълбочината на вековете. От тъмните страници на историята се усмихват твоите бездънни очи на заветния сноп пръчки на ювиги Хан Кубрат, на смелия конник Аспарух открил райското кътче на земята отвъд Дунава, на мъдрият законодател Хан Крум и неговата черепна чаша, на покръстителю Княз Борис, на свещените букви на солунските братя и на златните книги на цар Симеон Велики. Обичам те, Родино моя, и се прекланям пред славата велика от древността до нас дошла.

Д: Аз съм българче / и силна майка мене е родила.
 С хубости, с блага обилна / е родината ми мила.

Д: Аз съм българче, обичам / нашите планини зелени,
 Българин да се наричам / първа радост е за мене.

Д: Аз съм българче свободно / в край свободен аз живея
 Всичко българско и родно / любя, тача и милея.

Трите деца: Аз съм българче и растна / в дни велики, в славно време.
 Син съм на земя прекрасна / син съм на юнашко племе.

Д / сестра /: – Това, мое мило братче, е приказката България – приказка започнала в древността и продължаваща в бъдещето. Приказка с начало и без край.

Д / братче /: – Вече зная, колко е хубава и силна нашата родина. Обещавам да я нося в сърцето си и да я обичам така, както обичам мама и моето семейство.

Д: – Мила Българийо, с твоето име и твоите песни се раждаме ний и растем. Ние, твоите наследници, обещаваме, че където и да ни отведе съдбата по широкия свят, ще те носим в сърцето си и ще сме горди, че сме потомци на древният български род.

Всички деца: Българийо, обичам те синовно / гори в мене любороден плам

Ще пазя всичко българско достойно / и няма никога да те предам.

/ Финалните думи са последния куплет от стих. „Българийо, обичам те”. /

15/ Музикален фон: Химн на Република България.

References:

1. Konstantinov, Evgeni, Bulgaria-drevna i mlada, Izdatelstvo Narodna mladezh, Sofia, 1965 god.
2. Lalev, T anko, Moyata parva kniga za vladetelите na Bulgaria, Izdatelstvo PAN, Sofia, 2010 god.
3. Lalev, Tsanko, Nay-velikite lichnosti na Bulgaria, Izdatelstva PAN, Sofia, 2012 god.
4. Lalev, Tsanko, Moyata parva kniga za Kiril i Metodi, Izdateblstvo PAN, sofia, 2010 god.
5. Lalev, Tsanko, Vasil Levski, Hristo Botev, Ivan Vazov, Izdatelstvo PAN, Sofia, 2015 god.

(Endnotes)

1. Stseni ot istoricheski filmi Han Asparuh (1981g.), Denyat na vladetelите (1986), Boris I (1984g.), Zlatniyat vek (1984g.), Pod igoto (1990g.), Haydushka kletva (1957g.).
2. Stseni ot istoricheski filmi Han Asparuh (1981g.), Denyat na vladetelите (1986), Boris I (1984g.), Zlatniyat vek (1984g.), Pod igoto (1990g.), Haydushka kletva (1957g.).